1.3. ТОЧКА ЗОРУ ФАХІВЦЯ

СУДОВО-НАРКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА, КОМПЛЕКСНА СУДОВА НАРКОЛОГО-ПСИХІАТРИЧНА ЕКСПЕРТИЗА – РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Ілейко В. Р.

Реферат. Виокремлення наркології в самостійний напрям психіатрії наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років спричинило появу в судово-експертній практиці судово-наркологічної експертизи (СНЕ) та комплексної судової нарколого-психіатричної експертизи (КСНПЕ), доцільність яких і досі викликає суперечки. Ілейко В. Р. ставить за мету показати реальний стан цих видів експертизи в Україні та ще раз обґрунтувати позицію про недоцільність їх збереження поряд із судово-психіатричною експертизою. Матеріалом слугували 75 випадків, коли в одному з міжобласних центрів судово-психіатричної експертизи паралельно з амбулаторною чи стаціонарною комплексною судовою психолого-психіатричною експертизою щодо тієї самої особи проводили СНЕ або КСНПЕ, а також дані повторних експертиз з різних регіонів і поодинокі «акти судово-наркологічної експертизи» обласних наркологічних диспансерів з матеріалів кримінальних справ. Офіційної статистики таких експертиз, за автором, немає: їх не відображає звітна форма № 38-здоров, а доступ до експертних матеріалів обмежений конфіденційністю. За структурою та обґрунтованістю висновки СНЕ не відрізняються від судово-психіатричних, натомість трапляються штучне розділення експертних питань, дублювання дослідницьких частин і навіть суперечливі висновки. Участь нарколога без сертифіката спеціаліста та внесення до Реєстру атестованих судових експертів автор уважає протизаконною. «Акти» наркологічних закладів, на його думку, є лише розширеними актами наркологічного огляду на вживання психоактивних речовин, позбавлені обов'язкових частин експертного висновку, а подекуди містять відповіді на суто судово-психіатричні питання про здатність особи усвідомлювати свої дії та керувати ними. Аргументи проти СНЕ та КСНПЕ згруповано в сім позицій: законодавча, нормативно-організаційна, наукова (наркологія є частиною психіатрії, розділ F1 МКБ-10), посилання на судову психіатрію росії, де ці види експертизи зникли разом із примусовим лікуванням від алкоголізму й наркоманії, відсутність у нарколога власного предмета й методів дослідження як ознак комплексної експертизи, фінансово-економічна та практична. Ілейко В. Р. пропонує поглиблювати підготовку судово-психіатричних експертів із вузьких розділів психіатрії, а нарколога за потреби залучати як консультанта, не надаючи йому статусу експерта. Змінити усталену практику, на думку автора, можна лише за чіткої позиції судово-психіатричної служби та її взаємодії зі слідчими й судовими органами, тим паче що з набранням чинності новим КПК України право на призначення експертизи матиме і сторона захисту.

Ключові слова: судово-наркологічна експертиза, комплексна судова нарколого-психіатрична експертиза, судово-психіатрична експертиза, комплексна експертиза, психоактивні речовини, наркологія, компетенція експерта, предмет експертного дослідження, МКБ-10, примусове лікування, нарколог-консультант.

Forensic Narcological Examination and Complex Forensic Narcological and Psychiatric Examination: Reality and Prospects

Ileiko V. R.

Abstract. After narcology became a separate branch of psychiatry in the late 1970s and early 1980s, forensic practice acquired two additional types of examination: the forensic narcological examination and the complex forensic narcological and psychiatric examination. Ileiko V. R. reviews how these examinations are actually conducted in Ukraine and restates the case against retaining them alongside forensic psychiatric examination. The analysis draws on 75 cases from an interregional forensic psychiatric centre in which a narcological examination was carried out in parallel with an outpatient or inpatient complex forensic psychological and psychiatric examination of the same person, on data from repeat examinations in various regions and on several forensic narcological examination reports issued by regional narcological dispensaries. No official statistics exist, since reporting form No. 38-zdorov does not record such examinations and access to case materials is restricted. The narcological opinions did not differ from psychiatric ones in structure or reasoning; instead, they artificially split diagnostic questions, duplicated research sections and occasionally contradicted the psychiatric conclusions. Dispensary reports resembled extended intoxication assessment records, lacked the mandatory parts of an expert opinion and sometimes addressed the person's capacity to understand and control their actions at the time of the offence. The author groups the counter-arguments into legislative, regulatory, scientific (narcology as part of psychiatry, ICD-10 section F1), comparative, methodological, financial and practical ones, stressing that the narcologist has no distinct subject or methods of inquiry, which is a defining feature of a complex examination. Forensic psychiatrists should instead be trained in narrower fields of psychiatry, while narcologists may be involved as consultants rather than experts.

Keywords: forensic narcological examination, complex forensic examination, forensic psychiatric examination, psychoactive substances, narcology, expert competence, subject of expert inquiry, ICD-10, compulsory treatment, consultant specialist.

Першоджерело: *Илейко В. Р. Судебно-наркологическая экспертиза, комплексная судебная нарколого-психиатрическая экспертиза — реальность и перспективы. Архів психіатрії. 2012. Т. 18, № 3. С. 70–74. Реферат оприлюднено в журналі 05.12.2013.*

References

1. Ileiko V. R. Sudovo-narkolohichna ekspertyza, kompleksna sudova narkoloho-psykhiatrychna ekspertyza – realnist i perspektyvy [Forensic Narcological Examination and Complex Forensic Narcological and Psychiatric Examination: Reality and Prospects] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 5 (5). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/389-sudebno-narkologicheskaya-ekspertiza-kompleksnaya-sudebnaya-narkologo-psikhiatricheskaya-ekspertiza-realnost-i-perspektivy (onovlena versiia vid 05.12.2013). [in Ukrainian].